קטז: הבית והעליה פרק עשירי בבא מציעא

הבית והעליה: וליחזי ברשות דמאן קיימי כו'. וא"ת דהכא פשיטא ליה דאיירי בגפל לרשות דחד מינייהו שכן רגילות הוא שאינו גופל בגמלוס בשוה וכריס בצא בתרא (דף ד.) פריך פשיטא דאם גפל הכותל דהוי של שניהם ומשני לא לריכא דגפל לרשות דחד וי"ל משום דאוקי לה הכא דמוגחים בשל זה כמו בשל זה פריך התם פשיטא דהוה משמע ליה לאוקמיה דומיא דהכא שנשנית לפניה בסמוך ועוד דהתם (ג) פריך מתוך הסוגיא דשפיר פריך פשיטא. **לימא** תיהוי תיובתא דר"נ. דאמר פטור ואע"ג דטענת דר"נ משום דאוקי ממונא בחזקת מריה והכא אוקימנא דקיימי בריה"ר או בחלר א] שאינה של שניהם שאין האחד מוחזק יותר מחבירו מ"מ בהכי חשיב מוחזק שאנו יודעין שהחלי שלו לכך פריך שפיר ועוד דבפ' השואל (לעיל דף לח: ושם) פירש דכל ממון המוטל בספק חשיב כאילו שניהם מוחזקים בו: **סבר רבא למימר לפי חשבון שבורות.** נראה לר"י שר"ל לפי חשבון שבורות ושלימות כמו שהן מעורבות שם במקום שנפלו דמה שברא הוא לומר שיבורר ולא יקח כי אם שבורות דוקא כנגדו: **הבית והעליה של שנים.** בקונטר' לא גרס של שנים ולר"ת נראה דאע"ג דמוקי לה בגמ' בשוכר ומשכיר מ"מ שייך למיתני של שנים כיון דקתני בה בעל הבית ובעל עליה ובגמרא דמוקי לה בשוכר ומשכיר [א] משום דבאחין שחלקו אין על התחתון לבנות תקרה אבל קשה אי אין עליו לבנות מאי קאמר בגמר' תחתון שבא לסכך בארזים שומעין לו למה בא לסכך כיון דאין מוטל עליו דבאחין שחלקו מיירי:

אי דא"ל עלייה זו ונפל אודא ליה. ויתן לו שכרו שכבר בר שאם בר חלי יתן חלי כדאמר בהאומנין (לעיל דף עט.) גבי שוכר את החמור ומת לו בחלי הדרך נותן לו שכרו של חלי הדרך ושם [ד"ה ואם] פירשתי אמאי לא אמר הכא ובסוף השואל (לעיל דף קג.) גבי המשכיר בית לחבירו ונפל אם יש בדמים ליקח יקח ולשכור ישכור כדאמר גבי חמור: מיפחית

הבית [א]והעלייה של שנים שנפלו שניהם חולקין בעצים ובאבנים ובעפר ורואין אלו אבנים העשויות להשתבר אם היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו נוטלן ועולות לו מן החשבון: **גמ'** מדקתני רואין מכלל [ב]דאיכא למיקם עלייהו אי בחבסא נפיל אי בחבטא נפיל אי הכי רישא אמאי חולקין נחזי אי בחבטא נפיל עלייתא איתבור אי בחבסא נפיל תתייתא איתבור [ג]לא צריכא דנפיל בליליא וליחזינהו בצפרא דפנינהו וליחזי מאן פנינהו ולישייליה דפנינהו בני רשות הרבים ואזלו לעלמא וליחזי ברשות דמאן יתבן וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראייה לא צריכא דייתבן בחצר דתרוייהו אי נמי ברשות הרבים ואיבעית אימא שותפין בכי האי גוונא לא קפדי אהדדי: אם היה אחד מהן מכיר כו': והלה מה טוען אי דקאמר אין פשיטא ואי לא אמר אין למה נוטל אלא דא"ל איני יודע לימא תהוי תיובתא דר"נ דאיתמר [ד]מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ר"נ ור' יוחנן אמרי פטור כדאמר ר"נ כגון שיש עסק שבועה ביניהן הכא נמי כגון שיש עסק שבועה ביניהן היכי דמי עסק שבועה כדרבא [ה]דאמר רבא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע ישלם: [ו]ועולות לו מן החשבון: סבר רבא למימר לפי חשבון שבורות אלמא כיון דאמר איני יודע ריע טפי א"ל אביי אדרבה הא ריע טפי מדהני ידע טפי לא ידע תו לית ליה ואידך כולהו דהאיך נינהו אלא אמר אביי [ה]לפי חשבון שלימות אי הכי מאי קמהני ליה למלבנא רווחא אי נמי טינא דמעבדא: **מתני'** [ו]הבית והעלייה נפחתה העלייה ואין בעל הבית רוצה לתקן הרי בעל העלייה יורד ודר למטה עד שיתקן לו את העלייה ר' יוסי אומר התחתון נותן את התקרה והעליון את המעזיבה: **גמ'** [ז]נפחתה בכמה רב אמר ברובה ושמואל אמר [ח]בארבעה רב אמר ברובה אבל בארבעה לא אדם דר חציו למטה וחציו למעלה ושמואל אמר בארבעה אין אדם דר חציו למטה וחציו למעלה ה"ד אי דאמר עלייה זו אזדא אלא דאמר ליה עלייה סתם לוגר ליה אחריתי אמר רבא לא צריכא דא"ל עלייה זו שאני משכיר לך כי סלקא סליק בהדה וכי נחית חות בהדה אי הכי מאי למימרא אלא אמר רב אשי [ח]דא"ל עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך דהא שעביד בית לעלייה וכי הא דאמר רבין בר רב אדא אמר ר' יצחק [ט]מעשה באחד שאמר לחבירו דלית שעל גבי פרסק זה אני מוכר לך ונעקר הפרסק ובא מעשה לפני רבי חייא ואמר [י]חייב אתה להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימא בעי ר' אבא בר ממל כשהוא

הבית והעלייה של שנים. כגון שני אחים שחלקו אחד נטל בית ואחד נטל עלייה שעל גביו והאבנים של חומת הבית מן תקרת הבית התחתונה שהיא קרקעיתה של עלייה ולמעלה של עליון והימנה ולמטה של תחתון: **שניהם חולקים.** הכל לפי (א) הגבוה ד) שהאחד הוא גבוה מחבירו ואבניו ועפרו מרובה משל חבירו חולקים לפי שאין ניכר איזו אבנים של עליון ואיזו אבנים של תחתון: **רואים אלו אבנים ראויות להשתבר.** אם יש אבנים שבורות של בניינים זה אומר שלימות שלי וזה אומר שלימות שלי רואין אלו אבנים ראויות להשתבר אם של עליון אם של תחתון. והכל לפי המפולת שאם נחבט הבית מיסודו ונפל תחתיו החומה במקומה יש לדעת שהתחתונות נשברו ולכך נפלה (ב) הבית ואם נחבט הכותל להלן במקל שהיה עומד זקוף ונפל שעליונות של כותל נפלו להלן ממנו הרבה אז העליונות נשברו שנפלו מגובה רב והתחתונות שלימות שנפלו ממקום נמוך: **מקלם אבניו.** והן שלימות: **ועולות לו מן החשבון.** שבחירו יקח אחרות כנגדן. ובגמרא מפרש מאי יטול כנגדן שלימות או שבורות: **גמ' מכלל דאיכא למיקם עליה.** דמפולת זו היאך נפלה: **אי בחבסא נפלה.** ותתאה איתבור כדפרישית: **אי בחבטא נפול.** כחבטת מקל ועלייתא איתבור: **אי הכי.** דאיכא למיקם עלייהו: **רישא אמאי הנא חולקין.** יטול העליון הרחוקות אם בחבטא נפול ואם בחבסא נפול יטול העליונות הן שלימות והן שבורות: **לא קפדי אהדדי.** למיקני רשותא דידיה דאפקורי מפקר ליה כל חד רשותיה לגבי חבריה להניח אם חפליו הלכך כי נמי יתבן ברשות דחד מינייהו לא הוי אידך מוליא דברשותא דהאי נמי יתבי דהא לא קפיד עליה מלאתשלה דוכתא: **דאמר איני יודע.** ברי ושמא ברי עדיף: **חייב לשלם.** דברי עדיף: **פטור משלם.** אוקי ממונא בחזקת מריה וצריך לישבע שאינו יודע: **עסק שבועה וכו'.** וה"ג כיון דמודה במקצת ואמר איני יודע במקצת דחייב שבועה דאורייתא משום הודאה במקצת: **לחשבון שבורות.** ו) (שבנגדן) ז) נוטל שבורות כנגדן וזה יטול את אלו לפי החשבון: **לחשבון שלימות.** ח) (שבנגדן) אף הוא יטול שלימות כנגדן: **למלבנא רווחא.** יש לביאים העשויות כמלבן שהוא רחב מחבירו: **א"נ לטינא דמעבדא.** יש טיט שעושין ממנו לביאים שמעובד ומגובל יפה מחבירו: **מתני' הבית והעלייה ונפחתה העלייה** גרס. ולא גרס הכא של שניס דהא בשוכר קאי כדאמר בגמרא: **ואין בעל הבית.** משכיר: **מעזיבה.** טיח של טיט שנותנין על

א א ב ג מיי' פ"ד מהל' שכירות הל' ב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קסד סעיף ג:
ב ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:
ג ו ז ח מיי' פ"ה מהל' שכירות הלכה ח סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שיב סעי' יח:
ד ט י מיי' שם טוש"ע שם סעי' כ:

מוסף רש"י

רב הונא ורב יהודה אמרי חייב. לשלם (כתובות יב: ב"ק קיח.) **כרי** ושמא כרי עדיף (לעיל צז:). **רב נחמן ור' יוחנן אמרי פטור.** מלשלם, ומכל מקום משבעינן ליה שבועת היסת שכן הוא כדבריו שאינו יודע שהוא חייב לו (כתובות יב: וב"ק קיח.). **ולא עדיף** שמא מברר, דהא אי נמי הוי טעין ליה אין לך בידי כלום הוי משבעינן ליה שבועת היסת (ב"ק שם). **שיש עסק שבועה ביניהן.** שנתחייב לו שבועה בטענתו והוא אינו יכול לישבע, דהא אינו יודע קאמר (לעיל צז:). **אלא חמשים.** הוה ליה מודה מקצת ומחייב שבועה על השאר ואינו יכול לישבע דאמר איני יודע (לעיל צח.).

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שניהם חולקין הכל לפי הגובה לפי מה שהאחד היה גבוה מחבירו: (ב) תוס' ד"ה וליחזי וכו' דהתם מפורש מתוך הסוגיא:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה הבית. משוש כו'. נ"ב וכ"כ הרא"ש. וכי"ף ומרמ"ם כ' דבחלקו מודי רבנן לר' יוסי ועי' רי"ף ועי"ל קי"ז ב' ד"ה וכן כו'. (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' קס"ד ס"ק ד' ולא כמש"ש בליקוט):

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוס' ד"ה לימא תהוי כו' אי בחלר שאינה של שניהם. מלא שאינה נמחק:

לעזי רש"י

אשטרייך [אישטרי"ך]. שכבת טין המחזקת את רצפת הקומה השנייה של בית (בגרמנית).
פליד"א [טרייל"א]. דליות גפנים.

הבית והעלייה ברשות דמאן קיימי כו'. וא"ת דהכא פשיטא ליה דאיירי בגפל לרשות דחד מינייהו שכן רגילות הוא שאינו גופל בגמלוס בשוה וכריס בצא בתרא (דף ד.) פריך פשיטא דאם גפל הכותל דהוי של שניהם ומשני לא לריכא דגפל לרשות דחד וי"ל משום דאוקי לה הכא דמוגחים בשל זה כמו בשל זה פריך התם פשיטא דהוה משמע ליה לאוקמיה דומיא דהכא שנשנית לפניה בסמוך ועוד דהתם (ג) פריך מתוך הסוגיא דשפיר פריך פשיטא. **לימא** תיהוי תיובתא דר"נ. דאמר פטור ואע"ג דטענת דר"נ משום דאוקי ממונא בחזקת מריה והכא אוקימנא דקיימי בריה"ר או בחלר א] שאינה של שניהם שאין האחד מוחזק יותר מחבירו מ"מ בהכי חשיב מוחזק שאנו יודעין שהחלי שלו לכך פריך שפיר ועוד דבפ' השואל (לעיל דף לח: ושם) פירש דכל ממון המוטל בספק חשיב כאילו שניהם מוחזקים בו: **סבר רבא למימר לפי חשבון שבורות.** נראה לר"י שר"ל לפי חשבון שבורות ושלימות כמו שהן מעורבות שם במקום שנפלו דמה שברא הוא לומר שיבורר ולא יקח כי אם שבורות דוקא כנגדו: **הבית והעלייה של שנים.** בקונטר' לא גרס של שניס ולר"ת נראה דאע"ג דמוקי לה בגמ' בשוכר ומשכיר מ"מ שייך למיתני של שניס כיון דקתני בה בעל הבית ובעל עלייה ובגמרא דמוקי לה בשוכר ומשכיר [א] משום דבאחין שחלקו אין על התחתון לבנות תקרה אבל קשה אי אין עליו לבנות מאי קאמר בגמר' תחתון שבא לסכך בארזים שומעין לו למה בא לסכך כיון דאין מוטל עליו דבאחין שחלקו מיירי:

אי דא"ל עלייה זו ונפל אודא ליה. ויתן לו שכרו שכבר בר שאם בר חלי יתן חלי כדאמר בהאומנין (לעיל דף עט.) גבי שוכר את החמור ומת לו בחלי הדרך נותן לו שכרו של חלי הדרך ושם [ד"ה ואם] פירשתי אמאי לא אמר הכא ובסוף השואל (לעיל דף קג.) גבי המשכיר בית לחבירו ונפל אם יש בדמים ליקח יקח ולשכור ישכור כדאמר גבי חמור: מיפחית

הבית [א]והעלייה של שנים שנפלו שניהם חולקין בעצים ובאבנים ובעפר ורואין אלו אבנים העשויות להשתבר אם היה אחד מהן מכיר מקצת אבניו נוטלן ועולות לו מן החשבון: **גמ'** מדקתני רואין מכלל [ב]דאיכא למיקם עלייהו אי בחבסא נפיל אי בחבטא נפיל אי הכי רישא אמאי חולקין נחזי אי בחבטא נפיל עלייתא איתבור אי בחבסא נפיל תתייתא איתבור [ג]לא צריכא דנפיל בליליא וליחזינהו בצפרא דפנינהו וליחזי מאן פנינהו ולישייליה דפנינהו בני רשות הרבים ואזלו לעלמא וליחזי ברשות דמאן יתבן וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראייה לא צריכא דייתבן בחצר דתרוייהו אי נמי ברשות הרבים ואיבעית אימא שותפין בכי האי גוונא לא קפדי אהדדי: אם היה אחד מהן מכיר כו': והלה מה טוען אי דקאמר אין פשיטא ואי לא אמר אין למה נוטל אלא דא"ל איני יודע לימא תהוי תיובתא דר"נ דאיתמר [ד]מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ר"נ ור' יוחנן אמרי פטור כדאמר ר"נ כגון שיש עסק שבועה ביניהן הכא נמי כגון שיש עסק שבועה ביניהן היכי דמי עסק שבועה כדרבא [ה]דאמר רבא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע ישלם: [ו]ועולות לו מן החשבון: סבר רבא למימר לפי חשבון שבורות אלמא כיון דאמר איני יודע ריע טפי א"ל אביי אדרבה הא ריע טפי מדהני ידע טפי לא ידע תו לית ליה ואידך כולהו דהאיך נינהו אלא אמר אביי [ה]לפי חשבון שלימות אי הכי מאי קמהני ליה למלבנא רווחא אי נמי טינא דמעבדא: **מתני'** [ו]הבית והעלייה נפחתה העלייה ואין בעל הבית רוצה לתקן הרי בעל העלייה יורד ודר למטה עד שיתקן לו את העלייה ר' יוסי אומר התחתון נותן את התקרה והעליון את המעזיבה: **גמ'** [ז]נפחתה בכמה רב אמר ברובה ושמואל אמר [ח]בארבעה רב אמר ברובה אבל בארבעה לא אדם דר חציו למטה וחציו למעלה ושמואל אמר בארבעה אין אדם דר חציו למטה וחציו למעלה ה"ד אי דאמר עלייה זו אזדא אלא דאמר ליה עלייה סתם לוגר ליה אחריתי אמר רבא לא צריכא דא"ל עלייה זו שאני משכיר לך כי סלקא סליק בהדה וכי נחית חות בהדה אי הכי מאי למימרא אלא אמר רב אשי [ח]דא"ל עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך דהא שעביד בית לעלייה וכי הא דאמר רבין בר רב אדא אמר ר' יצחק [ט]מעשה באחד שאמר לחבירו דלית שעל גבי פרסק זה אני מוכר לך ונעקר הפרסק ובא מעשה לפני רבי חייא ואמר [י]חייב אתה להעמיד לו פרסק כל זמן שהדלית קיימא בעי ר' אבא בר ממל כשהוא

הבית והעלייה של שנים. כגון שני אחים שחלקו אחד נטל בית ואחד נטל עלייה שעל גביו והאבנים של חומת הבית מן תקרת הבית התחתונה שהיא קרקעיתה של עלייה ולמעלה של עליון והימנה ולמטה של תחתון: **שניהם חולקים.** הכל לפי (א) הגבוה ד) שהאחד הוא גבוה מחבירו ואבניו ועפרו מרובה משל חבירו חולקים לפי שאין ניכר איזו אבנים של עליון ואיזו אבנים של תחתון: **רואים אלו אבנים ראויות להשתבר.** אם יש אבנים שבורות של בניינים זה אומר שלימות שלי וזה אומר שלימות שלי רואין אלו אבנים ראויות להשתבר אם של עליון אם של תחתון. והכל לפי המפולת שאם נחבט הבית מיסודו ונפל תחתיו החומה במקומה יש לדעת שהתחתונות נשברו ולכך נפלה ב) הבית ואם נחבט הכותל להלן במקל שהיה עומד זקוף ונפל שעליונות של כותל נפלו להלן ממנו הרבה אז העליונות נשברו שנפלו מגובה רב והתחתונות שלימות שנפלו ממקום נמוך: **מקלם אבניו.** והן שלימות: **ועולות לו מן החשבון.** שבחירו יקח אחרות כנגדן. ובגמרא מפרש מאי יטול כנגדן שלימות או שבורות: **גמ' מכלל דאיכא למיקם עליה.** דמפולת זו היאך נפלה: **אי בחבסא נפלה.** ותתאה איתבור כדפרישית: **אי בחבטא נפול.** כחבטת מקל ועלייתא איתבור: **אי הכי.** דאיכא למיקם עלייהו: **רישא אמאי הנא חולקין.** יטול העליון הרחוקות אם בחבטא נפול ואם בחבסא נפול יטול העליונות הן שלימות והן שבורות: **לא קפדי אהדדי.** למיקני רשותא דידיה דאפקורי מפקר ליה כל חד רשותיה לגבי חבריה להניח אם חפליו הלכך כי נמי יתבן ברשות דחד מינייהו לא הוי אידך מוליא דברשותא דהאי נמי יתבי דהא לא קפיד עליה מלאתשלה דוכתא: **דאמר איני יודע.** ברי ושמא ברי עדיף: **חייב לשלם.** דברי עדיף: **פטור משלם.** אוקי ממונא בחזקת מריה וצריך לישבע שאינו יודע: **עסק שבועה וכו'.** וה"ג כיון דמודה במקצת ואמר איני יודע במקצת דחייב שבועה דאורייתא משום הודאה במקצת: **לחשבון שבורות.** ו) (שבנגדן) ז) נוטל שבורות כנגדן וזה יטול את אלו לפי החשבון: **לחשבון שלימות.** ח) (שבנגדן) אף הוא יטול שלימות כנגדן: **למלבנא רווחא.** יש לביאים העשויות כמלבן שהוא רחב מחבירו: **א"נ לטינא דמעבדא.** יש טיט שעושין ממנו לביאים שמעובד ומגובל יפה מחבירו: **מתני' הבית והעלייה ונפחתה העלייה** גרס. ולא גרס הכא של שניס דהא בשוכר קאי כדאמר בגמרא: **ואין בעל הבית.** משכיר: **מעזיבה.** טיח של טיט שנותנין על

התקרה שקורין אשטרי"ך ודומה לו במקרא ויעזבו (את) ירושלים בספר עזרא (נחמיה ג). ובגמרא ט) מפרש פלוגתייהו: **גמ' אכל בארבעה לא.** שאינו מחוסר אלא מקום י) הנחת כלי אחד וכנגדו יתן כלי אחר כגון תיבה או עריבה למטה וכשירלה להשתמש בו ישתמש: **חליו למטה.** כלומר מקצת תשמישו למטה ומקצת תשמישו למעלה: **בארבעה.** כיון שנפחתה בארבעה יורד ודר בבית לגמרי ולא כפיגן ליה לדור חליו למעלה וחליו למטה: **אזדא.** מזלו גרס לו: **לוגר לו אחריתי.** אם יש לו ולמה אנו כופין את המשכיר לקולטו עמו בבית: **כי סלקא.** בעודה קיימת: **וכי נחתא.** אם תפחות נחית בהדה גור בבית: **דשעביד הבית לגבי עלייה.** דאי לא שעבדו למה ליה למימר שעל גבי בית זה והא קא חזי ליה דעלייה זו קאמר ליה: **דלית.** גפן מודלית שקורין פליד"א: **פרסקא.** אילן שפירותיו אפרסקין:

לבדו